

Není vzkříšení

Převod materiálu
David Nežil
Pořadí v lekci
13

Téma

Jakou naději máme ve smrti?

Cíle

Konfrontovat představy dětí a představy Ježíše, Bible. Společně „unést“ v domě, že naše představy o tom, co bude po smrti, nejsou víc než představy. Spokojit se s důvěrou.

Pro učitele

Biblické texty

L 20,27–40; Ž 23; J 14,1–6; Zj 21

Poznámky k příběhu

- Kontext — příběh se odehrává před Velikonocemi v Jeruzalémě. Ježíš uťí v chrámu, kam za ním přichází různé „delegace“ a diskutují s ním.
- Saduceové — jsou významnou židovskou skupinou v Ježíšově době. Z jejich řad pocházeli vyšší kněží i velekněze. Jejich autorita byla velice úzce provázána s chrámem a s politickou mocí, kterou podporovali. Často bývali rádci šlechty i krále. Po dobytí Jeruzaléma a zničení chrámu římány tato skupina mizí.
- Motivace saduceů — přišli s hotovým názorem. Nechtějí se dozvědět pravdu, jenom si potvrdit svůj postoj. Ještě lépe — Ježíše nachytat, zpochybnit jeho autoritu a názory. To je téma, které děti i my zažíváme i dnes — lidi, kteří zdánlivě chtějí mluvit o víře, ale ve skutečnosti chtějí jenom vyjádřit názor, jak je to křesťanství nemožné, nelogické a překonané. Je možné navázat tím, jaké třeba otázky děti dostávají ve svém okolí, od svých spolužáků, kamarádů a pokusit se najít nějaké řešení.
- Vzkříšení — možná nám připadne zvláštní, že saduceové jsou kněží, a přesto nevěří ve vzkříšení. Představa toho, co bude po smrti, se v Izraeli vyvíjela. Víra Izraelců je zaměřena k tomuto světu a k životu. Známy je například žalm 115 — „Mrtví nechválí už Hospodina, nikdo z těch, kdo sestupují v hrob, není tichý.“ To je důležité. Proto v judaismu i v křesťanství hraje velkou roli péče o toto stvoření, spravedlnost, svoboda, požehnání už na tomto světě. Má cenu se zasazovat o dobré věci, proměňovat sebe i poměry ve svém okolí. Jedním z vrcholů tohoto postoje je zvěst o inkarnaci, kdy Bůh sám považuje náš svět za natolik důležitý, že do něj vstupuje osobně. Je to tedy jedna z charakteristik Izraelců, jde o jeho svéráz, nikoliv o nedostatečnost. Nápadně to vyvstane třeba ve srovnání s náboženstvím starého Egypta, ve kterém různé teorie o posmrtném životě, návody jak jednat, na co se připravit, tvoří velmi významnou roli. V Izraeli však víra ve vzkříšení nevyrůstala z různých spekulací, ale ze vztahu k Bohu. Z důvěry, že Boží věrnost, láska a milosrdenství překoná i hranici tohoto života. V jakýchsi náznacích o tom vypovídá třeba žalm 23: „I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují.“ A vlastně i ten zmíněný žalm 115, který rozšiřuje perspektivu důvěry, končí těmito slovy: „Avšak my budeme

Hospodinu dobro?e?it nyní i nav?ky.“

- Levirátní zákon — saduceové argumentují ustanovením z Dt 25,5–6. Levir znamená latinsky švagr, hebrejsky je toto ustanovení zváno jibum. Jde o to, že každá izraelská rodina m?la v zemi zaslíbené p?id?lený podíl, aby nikdo nebyl bezdomovcem. V p?ípad? bezd?tnosti by tento podíl nem?l komu p?ípadnout. Bratr proto mohl svému zem?elému bratru zplodit d?dice. V saducejském p?íb?hu by v p?ípad? narození dít?te poslednímu z bratr? bylo toto dít? paradoxn? d?dicem všech šesti bratr? jenom ne jeho.
- Ježíšova argumentace — Ježíš svou odpov?? rozd?lí do dvou ?ástí. V první p?iřovnává vzk?íšeného ?lov?ka k and?lu. Pozemská m??ítka, pozemská agenda se nedají mechanicky p?enést na nebeské pom?ry. Pro saduceje je to provokace, protože nev??ili ani v and?ly.
- V druhé ?ásti odpov?di se opírá o Boží p?ívlastek — Hospodin — B?h Abraham?v, Izák?v a Jákob?v. Je to odpov?? nep?ímá, ale vychází ze samého st?edu víry Izraelc?, kte?í takto o Bohu mluvili. A hlavn? — B?h sám se takto p?edstavuje Mojžíšovi v klí?ovém okamžiku zjevení u ho?ícího ke?e. I když se tato odpov?? p?ímo netýká vzk?íšení (stejn? jako otázka saduce?), odkazuje k Bohu, který sám sebe definuje vztahem k t?m, kte?í ho následují, vztahem ke svému lidu. Práv? tento vztah nem?že být narušen ani smrtí. P?esto Ježíš nep?ekro?í pomyslnou spekulativní hranici, protože vzk?íšení není záležitostí našich p?edstav, ale stojí a padá s naším vztahem k Hospodinu. Proniknout dál nám není dáno, ale ani to nemá smysl, protože pokud ?lov?k nežije v této d?v??e, žádné u?ení ani p?edstava o posmrtném život? ho nezachrání ani mu nepom?že.

Poznámky k tématu období

Otázku smrti lze dob?e zpracovat ve vztahu k t?m, které jsme m?li rádi a kte?í zem?eli. Zpracování by se n? jak mohlo dotknout našich vzpomínek, našeho vztahu k nim, který p?etrvává, i když jsou nám vzdálení a nedostupní.

Úskalí

Úskalí vidím v tom, že je vypráv?ní málo ak?ní. Je to rozhovor, nikoliv p?íb?h, navíc argumentace saduce? je nám dnes už málo srozumitelná. Ježíšova odpov?? m?že být pro d?ti abstraktní.

Dalším úskalím mohou být naše všelijaké p?edstavy o vzk?íšení ?i posmrtném život?. Ty se však pokouší narušit p?íb?h sám. Nicmén? d?tem, zvlášt? mladším, je pot?eba nabídnout n?jaký jiný konkrétní obraz, který by byl p?im??ený rámci Ježíšova zv?stování — nap?. n?jaký obraz, který znázorní d?v?ru a otev?enost.

Odkazy

Obrázek rozhovoru se saducei — <http://goo.gl/SDYNb7>, r?zné obrázky vzk?íšení — <http://goo.gl/k2bGey>, znázorn?ní d?v?ry — <http://goo.gl/OxG8ty>

Pro d?ti

Pro p?edškolní d?ti

Katecheta p?ipraví pro d?ti „bludišt?“. Po místnosti se rozmístí r?zné p?edm?ty, do kterých d?ti mohou vrazit, p?evrhnout je. D?ti se zavázanýma o?ima dostanou postupn? za úkol projít toto bludišt?. Na konci si sundají šátek a zjistí napáchané škody.

Potom se p?edm?ty znovu postaví, ale tentokrát je vezme za ruce pr?vodce — v?tší dít? nebo dosp?lý. Díky tomu, že nebyly samy, projdou bez úhony.

Vyprávíme, ptáme se, diskutujeme:

Co všechno už umíte a dříve jste neuměli? S čím naopak potřebujete pomoci? Na koho spoléháte, když si s ním nevíte rady?

Následující pokázky mohou být doprovázeny dramatizací. Děti mohou podlézat, přelézat, pomáhat si. Nebo můžeme ukazovat obrázky různých pokázek a děti budou samy přemýšlet, jak takovou pokázkou překonat.

Když si s ním nevíme rady, je to jako pokázka na cestě. Některé pokázky můžeme obejít. Jiné přelezeme. Další se dají odsunout. Čím je člověk větší a moudřejší a silnější, tím více pokázek umí zvládnout. Ale někdy jsou ty pokázky tak velké, že potřebujeme pomoc. Druhý nám může dát „stoličku“, abychom přelezli něco vysokého. Může nám dobře poradit. Může nás třeba povzbudit, abychom to nevzdali.

S těmi pokázkami po cestě nám pomáhá i Pán Bůh. Ukazuje nám cestu. Pomáhá, abychom nezabloudili. Některé pokázky odvaluje. Jindy nám dává sílu je překonat. Někdy může být takovou pokázkou jáma a on nám podá ruku, abychom vylezli.

Díky pokázkám se učíme. Jednak jak je překonat a jednak zjistíme, kdo je skutečný přítel, na koho se můžeme spolehnout, protože nám s nimi pomůže. Poznáváme i Pána Boha, který nás před žádnou pokázkou neopustí.

Ale jednou cestou každého člověka skončí. S tím si nikdo z nás neporadí. Ani se tomu nemůžeme vyhnout. Víme ale, že je tu průvodce, který s námi je i na konci naší cesty, na konci života. Nevíme, jak to bude vypadat. Víme ale, že nás doprovodí. Že pro něj ani náš konec není pokázka, se kterou by si nevěděl rady.

Pomůcky: Šátky, různé pokázky nebo obrázky pokázek.

Pro mladší děti

Motivace

Co se stane s člověkem po smrti? Zkuste využít různé představy z knížek, filmů, pohádek. Jaké představy máme my? Je někdo, koho jste měli rádi a on uměl? Vzpomínáte na něj nějak, chodíte třeba na hřbitov?

Vyprávění

Když Ježíš přišel před Velikonocemi do Jeruzaléma, přicházeli za ním různí lidé. Některí chtěli pomoc. Jiní kladli otázky.

Jedni z nich si říkali saduceové. Sloužili v chrámu jako kněží. Tvrdili, že se tak jmenují už od pradávných dob, od kněze Sádoka, který žil už za krále Davida a Šalomouna. Jiní tvrdili, že je to od slova kadikim — spravedliví. Z Bible uznávali jenom přet knih Mojžíšových. Nevěřili ve vzkříšení. Tvrdili, že se o něm v Mojžíšových knihách nic nepíše.

Přišli za Ježíšem, aby mu položili otázku. Ale odpověď je vlastně nezajímala. Chtěli Ježíše jenom znemožnit a zesměšnit.

Vymysleli si k tomu zvláštní příběh. Říkali: „V Mojžíšově zákoně je napsáno, že když někdo zemře a nemá děti, vdovy se má ujmout bratr zemřelého a vezme si ji za manželku. U nás bylo sedm bratrů. První bratr zemřel a s jeho ženou se oženil druhý. Ale ten také zemřel a tu ženu si vzal třetí. A tak to šlo dál, až zemřeli všichni, jeden po druhém. Ale ta žena byla postupně manželkou všech sedmi. Ale pokud budou všichni vzkříšení, komu z nich bude ta žena patřit?“ Chtěli tak Ježíše přivést do úzkých a ukázat, jak je nesmyslné věřit ve vzkříšení.

Ježíš jim ale odpovídal: „Vy si myslíte, že znáte Bibli, ale neznáte ji. Myslíte si, že jste poznali, co Bůh může a nemůže, ale neznáte jeho skutečnou moc. Bůh může přivést z mrtvých. Vzkříšení není pokračování nynějšího života. Po vzkříšení nebudou lidé žít stejným způsobem jako tady na světě. Nebudou se ženit a vdávat. Koho Bůh vzkřísí, ten se nevrátí do pozemských starostí a svazků, ale vstoupí do úplně nového života.“

A pak jim připomněl, že Hospodin promluvil k Mojžíšovi z hořícího keře. To bylo dlouho po smrti Abrahama, Izáka i Jákoba. Ale Hospodin tehdy Mojžíšovi řekl: „Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.“ Pro nás jsou mrtví, ale u Pána Boha jsou všichni živí. On přece není Bohem mrtvých, nýbrž živých, neboť před ním jsou všichni živí.

Nevíme, jak to bude po smrti vypadat. Ani Ježíš nám o tom víc neřekl. Ale zakusili jsme, že Bůh je věrný a nic nemůže zrušit jeho věrnost a lásku. I ve smrti mu patříme a nikdo nás nemůže vyrvat z jeho ruky. Stejně tak jako mu smrt nemohla vzít Abrahama, Izáka ani Jákoba. Hospodin je naším Bohem navždy.

Pro někoho je to málo. Chtěl by mít nějakou přesnější představu. Odedávna si lidé vytvářeli různé obrazy toho, jak to bude vypadat po smrti. Takové obrazy nám Bible nedává. Ale učí nás spoléhat na Boha. Asi tak jako když jdete s tátou na výlet a řeknete mu, že ví, kam jde, a že vás nenechá v lese. Tahle důvěra je nakonec to nejdůležitější, co nás může vést v životě i ve smrti.

Výklad se dá dále rozšiřovat ve vztahu k našim blízkým, kteří zemřeli — aktivita je naznačena v kapitole Přesah.

Pro starší děti

Děti si přečtou text rozpravy Ježíše se saduceji. Vysvětlíme, kdo to byl saducej a co to bylo levirátní právo.

Už jste někdy dostali otázku, kterou vás chtěl někdo shodit, protože chodíte do kostela, protože věříte? Jaké otázky jste třeba dostali?

Odpovídal podle vás Ježíš uspokojivě? O čem jeho odpověď vypovídá?

Saduceové mají mechanické představy. Chtějí popsat vzkříšení svými zkušenostmi, lidskou logikou. Ale vzkříšení není otázkou rozumových úvah, spekulací, běžné logiky. Pozemské zkušenosti se nedají vztáhnout k posmrtnému životu. Ten, kdo je vzkříšený, vstupuje do nového života, do nové reality.

Vzkříšení zůstává „jenom“ v rovině důvěry. Je to stejná důvěra, jakou můžeme zakoušet i dnes. Důvěra v Boha, který nás neopouští v žádné životní situaci. Ani smrt nás nemůže vyrvat z jeho ruky. Smrtí končí tělo i duše přivést. Ale Bohu se ztratit nemůžeme.

Na kříži jsme poznali Boží lásku, která nás neopouští ani ve smrti. Ve vzkříšení jsme poznali Boží moc, která nedopustí, aby tato láska zanikla.

K rozšíření vyprávění můžete využít text pro střední věk.

Výklad se dá dále rozšiřovat ve vztahu k našim blízkým, kteří zemřeli — aktivita je naznačena v kapitole Přesah.

Přesah

Zkušenost smrti dá využít pro vztah k blízkým lidem, které jsme měli rádi a kteří už zemřeli, nebo i k nám samým. Na velký arch papíru napíšeme větu: *Já jsem Bůh Abrahamův, Izákův i Jákobův*. Děti budou na malé papírky psát svoje jména, jména svých blízkých, svých blízkých, kteří zemřeli, případně dalších biblických postav.

Druhá aktivita spočívá v tom, aby děti napsaly nebo vyslovily jméno někoho, kdo zemřel. Řeknou jednu větu, jak si toho člověka pamatují a při každé takové vzpomínce se může zapálit jedna svíčka.

Děti si napíší na papírky jména těch, se kterými nemůžou z různých důvodů být. Papírky se přetou a odevzdají v modlitbě. Samotné papírky je pak možné přilepit na kříž nebo složit pod něj. V Bohu jsou tu vlastně s námi.

Liturgie

Písně

Kde, Pane, jsi (Svítá 143); *Kdo bude v nebi žít* (Svítá 145); *Neboj se* (Svítá 154); *Kristus je má síla* (EZ 648); *Hrad pevný jest Pán Bůh náš* (EZ 189); *Ochráň mne, Bože silný* (EZ 202)

Biblický text k zapamatování

Pán Ježíš říká: Vaše srdce ať se nechvěje úzkostí! (Jan 14,1a)

Modlitba

Hospodine, děkujeme ti, že se na tebe můžeme spolehnout. Víme, že nás provázíš v různých těžkostech a problémech. Věříme, že budeš s námi i na konci našeho života.

Bože, věříme, že ty jsi Bohem živých a že s tebou žijí i ti, které jsme měli rádi, ale už tu s námi nejsou. Amen.

Odkaz na píseň

[Kde, Pane, jsi \(SV143\)](#)

[Kdo bude v nebi žít \(SV145\)](#)

[Neboj se \(SV154\)](#)

[Kristus je má síla \(EZ648\)](#)

[Hrad pevný jest Pán Bůh náš](#)

[Ochráň mne, Bože silný, spoléhám na tebe jen](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 20,27–40](#)

[Žalmy 23](#)

[Jan 14,1–6](#)

[Zjevení 21](#)